

Vzdělávací obor: **Výtvarná a filmová výchova**

Očekávaný výsledek učení: UAK-VFV-002-ZV5-006

Komunikuje o výtvarném či filmovém uměleckém díle s využitím základních oborových pojmů.

Popis úrovně **Splněno**

- Rozlišuje mezi vybranými druhy děl výtvarné a filmové povahy – malba, kresba, grafika, socha, umění ve veřejném prostoru, architektura, hraný, dokumentární, animovaný a experimentální film.
- Aktivně se zapojuje do komunikace o různých typech uměleckých děl.
- V komunikaci o díle používá vybrané oborové pojmy (linie, tvar, barva, odstín, kontrast, kresba, malba, tempera, pastel, koláž, socha, sousoší, zátiší, portrét, krajina; celovečerní a krátký film, filmová postava, děj, příběh, animace, loutka, pohádka).

Příběh podle fotografií

Autorky materiálu: Viktoriia Timonová, Markéta Pastorová

Anotace

Lekce je zaměřena na hravou formu trénování postřehu, dedukce a zapojení fantazie a představivosti při zkoumání fotografie. Lekci je možné variovat tak, aby byla propojována i s obsahy dalších oborů a průřezových témat (uvedeno v metodickém komentáři). Skrze zkoumání fotografií, které se stávají „bránou“ do jiných světů, se tak rozvíjí kompetence kulturní.

Kontext

Inspirací pro obsah ilustrativní úlohy byl projekt Umělci po škole¹, realizovaný na ZŠ Hlášek v Hlásné Třebáni.

Zadání pro žáky

Představme si, že jsme detektivové. Do rukou se nám při pátrání dostala fotografie, o které nic nevíme. Nevíme, kdo jsou lidé na ní zachycení, za jakých okolností a v jaké situaci byla pořízena. Máme před sebou pouze „obraz“. Pokusme se z fotografie získat co nejvíce informací pomocí otázek, které si jako detektivové položíme:

1. Nejprve si ujasněme o fotografii, „o co“ se vlastně jedná. Je to portrét, nebo zachycení nějaké situace?
2. Zachycuje fotografie i prostředí? Jedná se o vnější prostředí (krajina, město, tedy exteriér), nebo naopak o prostředí uvnitř nějaké budovy místnosti apod. – tedy interiér?
3. Mohla být pořízena ve fotografickém atelieru, tedy profesionálním fotografem, nebo je to fotografie „lidová“, tedy ta, kterou si sami pořizujeme při různých situacích?
4. Co všechno vidíš na fotografii? Co se na ní odehrává?
5. Napadá tě, proč se fotograf rozhodl vyfotit právě toto?
6. Připomíná ti fotografie něco, co jsi někde již viděl (třeba na jiné fotografii) nebo sis představoval, když ti někdo něco vyprávěl nebo sis o něčem četl?
7. Jaké pocity v tobě tato fotografie vyvolává?

¹ Máš umělecké střevo. Umělci po škole. Online. Umělecké střevo. Dostupné z: <https://umeleckestrevo.cz/platforma-mus/umelci-po-skole/>. [citováno 2025-04-09]. Projekt propojuje mladé umělce se školami v České republice pro spolupráci během 10 vyučovacích hodin, více o projektu se dozvíte na jeho webových stránkách, které jsou uvedeny ve zdrojích.

V projektu jsem se (Viktoriia Timonová) zaměřila na fotografii jako médium a představila jim historii fotografie, stejně jako možnosti, jak pracovat s fotografií pro ně (žáky) novým způsobem.

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK kulturní Kulturní a umělecké sebevyjádření KKT-SVJ-000-ZV5-001	<i>Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění.</i>	- Organizují tvůrčí aktivity, ve kterých mají žáci možnost vyjádřit své myšlenky a pocity prostřednictvím malby, kresby, hudby, divadla, tance, filmu a audiovizu nebo psaní literárních textů; tímto způsobem podporují jejich kreativitu a sebevyjádření - Poskytují žákům prostor k psaní vlastních textů (básní, příběhů, dialogů), ve kterých mohou sdílet své myšlenky, pocity a prožitky; texty mohou ilustrovat, zhudebnit, dramatizovat, inscenovat apod.
KK kulturní Umění a kultura jako prostředek komunikace KKT-UMK-000-ZV5-001	<i>Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání i něm.</i>	- Zajišťují výuku, která aktivně zapojuje žáky do procesu objevování a zkoumání různých forem umění a kultury, používám různé didaktické metody, abych podpořil jejich zájem a aktivní účast (upravená strategie)

Metodický komentář pro učitele

Jedná se o „hravé“ zadání, které má žáky kromě toho, že si bystří svůj postřeh a schopnost verbalizovat to, co vidí, také pobavit. Hravost zadání můžeme ještě umocnit i tím, že si žáci přinesou lupy, baterky, kterými si mohou nasvítit pro ně důležitá místa na fotografii, mohou si dokonce přinést i klobouky, kterými se umocní jejich role detektiva (můžeme zde zmínit i slavného detektiva Sherlocka Holmese I literární žánr „detektivky“). Je na nás jako učitelích, jak tuto jednoduchou „hru“ na postřeh, asociace a dedukci pojmem. Rovněž zadání můžeme variovat jiným směrem, a to spíše ke kulturnímu kontextu, který nám fotografie nabízí, můžeme se zaměřit více na oděvy lidí, na předměty, které je obklopují, na období, ze kterého fotografie pochází, rovněž pak i na samotný prostředek fotografie. Můžeme se tak s žáky dostat k rozhovoru o fotografii analogové, z či digitální pod., stejně tak jako k jednotlivým žánrům fotografie.

Pokud bychom hledali propojení mimo oblast Umění a kultura, je možné propojit například s těmito výsledky učení PTS-000-000-ZV5-001 Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa; CJS-CJS-003-ZV5-013 Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

Ilustraci také můžeme modifikovat tak, aby byly záměrně rozvíjeny gramotnosti čtenářská a pisatelská.

Pokud chceme podpořit u žáků schopnost spolupracovat, mohou si vytvořit „detektivní“ dvojice nebo týmy.

Pro hledání fotografií, se kterými by žáci v rámci lekce mohli pracovat, je možné využít zdroj:

- <https://pdimagearchive.org/galleries/style/photography/random/desc>

A zde například fotografie:

- „Woman reading“ <https://pdimagearchive.org/images/067c67b3-945e-4e96-aa70-bd862d1e4819/>
- „Two young girls“ <https://pdimagearchive.org/images/bc21c827-29f7-4a3c-8fcd-6d507176e7b6/>
- „Hansom cub“ <https://pdimagearchive.org/images/71c4b564-456a-41d7-9f84-8608e22ae048/>
- „Two men on the deck of a ship“ <https://pdimagearchive.org/images/488e03ad-4508-4baa-8226-19b4c4db029f/>
- „Baby elephant on zoo“ <https://pdimagearchive.org/images/4f5bed82-7f4a-4aa6-9aaf-1ff297cc4723/>
- „Woman in a rowing boat“ <https://pdimagearchive.org/images/7a40bbdd-d563-434e-acbe-7c4018983b83/>
- „Washing clothing“ <https://pdimagearchive.org/images/e68c1aeb-3f30-4a32-a89a-23cd3e1bb4f6/>
- „Grinding coffee“ <https://pdimagearchive.org/images/496504bc-bb76-43d3-a687-6a69d0121e7f/>
- „Woman seen from the back“ <https://pdimagearchive.org/images/9e25a1ab-77a4-4d60-8c9e-18973a9dc232/>

Doporučujeme pracovat s vytištěnou fotografií, případně i zvětšenou. Pokud vložíme práci do toho, že fotografie necháme „zalamínovat“, můžeme je o to snadněji opakovaně využívat.

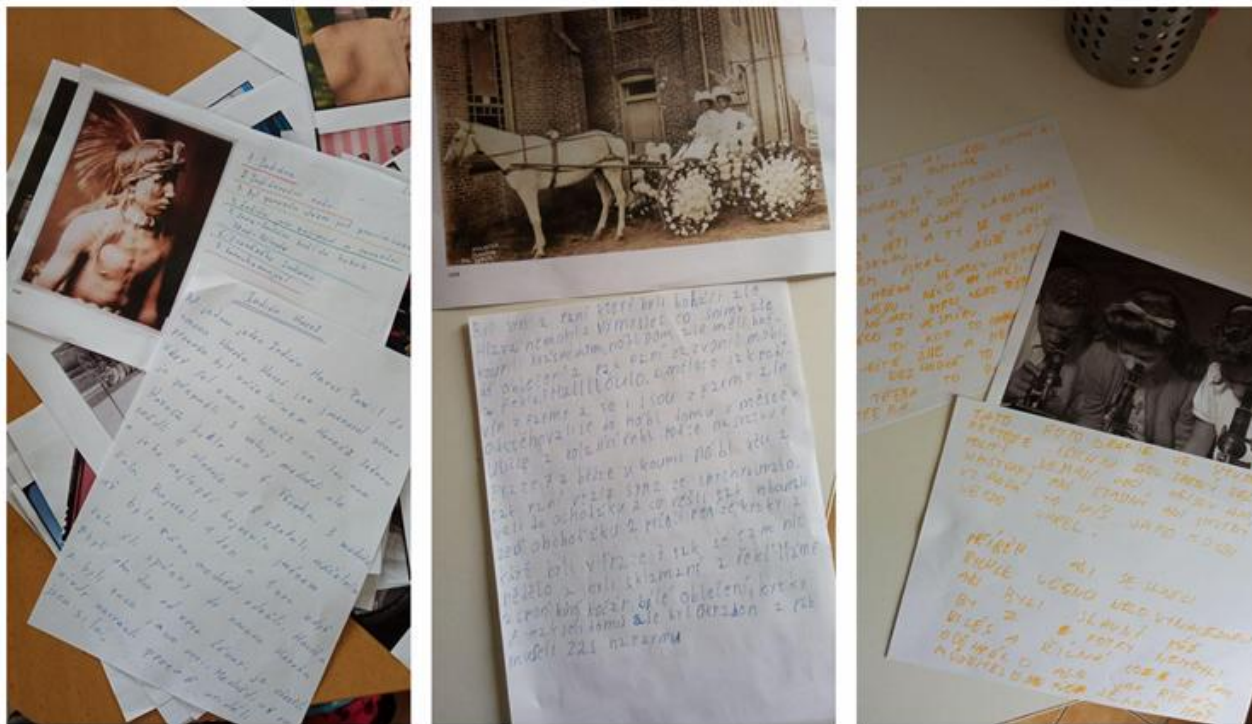
Vlastní výběr fotografií ale může být i rovněž zdrojem „hry“, a to, najdi pro „konkurenční“ tým fotografii, o které si myslíš, že je pro odhalení nejtěžší.

Popis ověřování

- Při popisu fotografie využívá svůj postřeh a smysl pro detail včetně zapojení své fantazie.
- Poznává, že fotografie může vypovídat (stejně jako i jiné umělecké druhy) o různých kulturách a různém způsobu života lidí nejen v současnosti, ale i v minulosti – fotografie jako zdroj informací.
- Pracuje samostatně na vyjádření vlastních i zadaných námětů a témat.
- Sdílí výsledky své tvůrčí činnosti s ostatními a vysvětluje, jak zpracoval námět, téma, a co chtěl vyjádřit.
- Přispívá svými nápady a návrhy řešení k týmové tvorbě a přijímá a oceňuje nápady a řešení druhých v týmu.

Ukázka řešení

V ukázkách níže nám v tuto chvíli nejde o ukázky textu, ale spíše jen o dokreslení představy výstupu tvůrčí práce. I ten má mnohé varianty na výslednou podobu, a to například až do podoby „detektivní kroniky“ – to znamená již od samého začátku pracovat s tím, že z jednotlivých odhalených případů vznikne ucelená „knižní“ forma. A zde se pak můžeme dostávat k dalšímu tématu, a to „Kniha jako objekt“. A kde hledat inspiraci? Například v knize Kateřiny Přidalové „Toto není jenom kniha“ – <https://www.databazeknih.cz/knihy/toto-neni-jenom-kniha-528236>.

Obr. 1, 2, 3. (z Archivu Viktoriji Timonové)